

promene u prirodi

danica vujkov

Otvaram 336. stranicu Novoga zaveta /prime-
njujem pravilo Vuka Karadžića – piši kao što go-
vorиш, u originalu stoji: zavjetna/ gospoda našega
Isusa Hrista. Trinaesta glava Prve poslanice Korinća-
nima, svetoga apostola Pavla: o ljubavi! Rečeniku
koju sam podvukla crvenom olovkom, prepisujem
/za vas/, i pamtim /za sebe/. Preporučujem: ne-
mojte je zaboraviti, baš odmah, čim je pročitate.
Evo te rečenice: »I ako imam svu veru /u originalu:
vjерu/, da i gore premeštam /u originalu: premje-
štam/, a ljubavl nemam, ništa sam«. Istina! Još jed-
nom /Lična interpretacija/: ako imam sve što zaže-
lim, a ljubavl nemam – ništa sam. Prazna sam, i /na-
stavlja apostol Pavle/: »onda sam kao zvono koje
zvoni, ili praporac koji zveče«. Sama sam, između
četiri zida /sobe/, sa stvarima koje su takođe, po-
čeće da zvone i zveče. Jesen je svuda oko mene.
Da je letol... Leti je lakše i čoveku i ptici. U jesen,
živa u termometru se spušta. Svaki sledeći dan je
hladniji. /Kako sačuvati toplotu srca/? Sa svih
strana duvaju vetrovi. /Kako sačuvati toplotu
kože/? Kiša i danju i noću. Ali /veru/ i nadu imama!
Naredujem uzbunu! Poo/kreee/t!

Učiteljica Jelena, učiteljica je u osnovnoj školi u selu S. Svake godine svojim učenicima daje isti domaći zadatak: naučiti pesmu Vojislava Ilića 'Na poznu jesen' /na/paa/meet! I ja sam bila dak u razredu učiteljice Jelene. Sedela sam u prvoj klupi, i razlikovala se od ostalih po tome što sam unapred znala i one lekcije koje još nismo učili. Tako sam stekla učiteljičino poverenje: bila sam najbolji dak u razredu.

Ne, nije mene učiteljica VOLELA, kako su to moji vršnjaci misili i govorili, u svojoj naivnoj zavisti i neznanju. U razredu učiteljice Jelene neko je morao biti i najbolji dak, a učiteljica je odabrala mene rato što je duboko u sebi osećala da ja svaku njenu lekciju već znam. Tako je i »preslušavanje« /da VIDIMO/ ko je naučio domaća zadatak, a ko nije/ počinjalo od mene, od prve klupe. Sofija, počni – kaže učiteljica, hladnim i suzdržanim glasom. Ustajem i počinjem: Vojislav Ilić:

U POZNU JESEN

»Čuj kako jauče vetar kroz puste poljane naše,
I guste slojeve magle u vlažni valja do...
Sa krikom uzleće gavran i kruži nad mojoj gla-
vom.

Mutno je nebo svo«.
Dosta je!... Vidim da znaš pesmu. Luka, na-

Dosta je! — vidim da znaš početa. Luka, na
stavi. Luka ustaje i nastavlja:
»Frkće okiso konjic i žurno u selo grabi,
I već pred sobom vidim ubog i stari dom:
Na pragu starica stoji i mokru živinu vabi,
I s repom kosmatim svojim ogroman zeljov s

A vetr sumorno zviždi kroz crna i pusta polja,
I guste slojeve magle u vlažni valja do...
Sa krikom uzleće gavran i kruži nad mojom gla-
vom,

Naučio si pesmu, ali, opet, nije bilo dobro. Pe-
vao si Luka, a trebalo je da recituješ! Zapamti: kad
recituješ – nee pee-vaaj!...

... Kome je još do ljubavi, po ovakvom nevre-menu! Treba se spremati za zimu /sneg tek što nas nije zavejao!/ nabaviti zimnicu, obezbediti ogrev, snabdjeti se debelim gaćama i bundama. Kakva ljubav! Ko ima vremena da misli od ljubavi se ne živi! Nego od čega vi živite, baš bih volela da znam? Kukavice! Vi ste obične, male kukavice. Tru-nete u svojim /konformnim/ stanovima i foteljama koje su neuporedivo veće od vas, i koje su vas, oči-gledno, prerasle! Pitam vas: da li ste, zaista, zadovoljni aka ste kupili sve što se može kupiti? I ako

voljni ako ste kupili sve što se može kupiti? I ako

kažete da jeste, ja vam ne verujem, jer znam da, i pored svega, vama sve nedostaje: a ljubav je sve! Možda se vaša /izgubljena/ ljubav krije na dnu vaših dubokih džepova? Napravite pretrse! Ispraznite i izvrnite svoje džepove, i krenite /slobodni/ u život! Nije lako, rizično je, ali vredi pokušati. Ja ne odustajem!

Učiteljica Jelena ulazi u učionicu gde je dočekuju učenici u vojničkom stavu »mirno«, i na taj način je pozdravljaju. Ona ulazi uvek: blago namrštena, zvanično utegnutu, uštirkana i namirisanasa »crnom mačkom«, s očešnjom i zategnutom kosom u pundu, koju drži najmanje desetak ukosnica. Deca stoje sve dok učiteljica ne kaže, strogo: sedi! Deca se spuštaju na svoja mesta s olakšanjem /obavila su prvu dužnost u nizu/, i sva u isti mah, kao po dogovoru, stavlju ruke na leđa: u interesu discipline i dobrog vladanja za vreme časa. Zatim na času se mora čutati »kao zaliven«! Dakle, u učionici je takva tišina da se čuje škrapanje učiteljičinog pera, dok upisuje, tj. »uvodi« u dnevnik rada, sadržaj časa koji će za nekoliko minuta početi.

Učiteljica Jelena /spolja/, kao što smo napomenuli, bila je savesna i tačna. Nikada nije zakasnila na čas! Njene ambicije bile su veće od njenih skromnih mogućnosti učiteljice koja bi trebalo da nauči decu: da čitaju i pišu, da razlikuju levu od desnog ruke /levo-desno/, da raspoznaju deo biljnog i živo-tinjskog sveta, da PREPOZNAJU godišnja doba, i PROMENE u prirodi. Učiteljičin autoritet i vaspitanja snaga sastojali su se u čuškama i packama. Koliko je ona bila hladna, toliko su njene čuške i packe bile »vruće«. Bio je to, u stvari, učiteljičin STRAH OD NEUSPEHA. STRAH koji je ona prenosila na svoje učenike.

S pažnjom sam posmatrala, s obzirom na to da sam sedela u prvoj klupi, kako učiteljica hitrim i uvežbanim pokretima pravi »red« na svome stolu, i u svojoj torbi, neposredno pred početak časa, pošto je savesno obavila sve pismene pripreme i provala prisutne. Njene stvari za ličnu upotrebu, pre svega ta torba, dovodile su me u dilemu: bile su uvek kao nove, i neupotrebljavane, mada ih je učiteljica imala godinama. Kasnije, kad više nisam bila dak u njenom razredu, počela sam da se pitam ko je kome služio: stvari učiteljici, ili učiteljica stvarima.

U ovom trenutku, učiteljica Jelena zatvara dnevnik rada, ustaje od stola /stolicu obavezno prislanja uz sto/, i sa zašiljenom karbon-kredom prilaže tabli, koju su redari pre časa brisali bezbroj puta. Teško redarima ako učiteljica zatekne išaranu i neučenu tablu! Na čistoj i »umivenoj« tabli, učiteljica je napisala:

JESEN

Prepisujemo, u sveske na linije, reč koju zapravo ne poznajemo, ali naša slova, za razliku od učiteljičnih, koja su lepša i od onih u bukvaru, izgledaju samo kao slova daka koji tek uče da pišu...

Čas, najzad, počinje. Učiteljičin glas: Svi znamo da je stigla jesen. Srećemo je na ulicama, u poljima, u dvorištima. Vidimo je svuda oko nas. Ali pre nego što počnemo lekciju o jeseni, ponovimo ono što smo do sada naučili. Duška, šta je to priroda? – Priroda je sve ono što nas okružuje! Dobro, Duška! Učiteljica je zadovoljna što je čas dobro započeo. Bez lažne skromnosti, mora sebiti priznati da njeni učenici iz dana u dan napreduju u znanju! I poslušni su! Disciplina, pre svega, disciplina! Zaista, može biti zadovoljina.

Zoran, koja godišnja doba razlikujemo u prirodi? Odgovaraj onako kao što smo učili, redom! Zoran odgovara tačno »onako kako smo učili«, i kaže: u prirodi razlikujemo ova godišnja doba, redom: PROLEĆE, LETO, JESEN i ZIMA. Tako je, uzvikuje učiteljica. E, sada da čujemo još jednom, kako se zove godišnje doba koje vidimo na našim ulicama, u poljima i svuda oko nas? To svi znamo, ali podseti nas, Miloše. /Ako ne znaš, čitaj na tabli!/ Za Miloša bi se pre moglo reći da je odsutan nego prisutan na času. Navukli smo da Miloš čuti, i retko kad odgovori na učiteljičino pitanje. Ovoga puta, Miloš je bio brži nego što smo očekivali: Kako se zove godišnje doba koje srećemo na ulicama, u poljima, i svuda oko nas? To svi znamo... Ako ne znaš, čitaj na tabli! – rekao je Miloš, i – seos! Učionici se zatalasao prigušeni smeh, a odmah zapamtiti učiteljičin histerični glas. /Napad!/ Magaracino jedna! Ponavljač i glupak! Šta sam drugo od tebe i mogla očekivati! Uvek ti moraš da kvarši prosek!... I ove godine ćeš ponavljati. Da znaš! Iz prvog razreda nećeš maknuti, sve dok se ne naučiš redu, ako već pameti nemaš! A za ovo ćeš me još zapamtiti.

Miloš sedi na svom mestu, u poslednjoj /»magarećoj«/ klupi, zagledan u jednu nevidljivu tačku

pred sobom koja ga muči... U učionici tajac. Deca jedva dišu. Pritisika ih neki neopisivi teret. Učiteljica šeta između redova. /Dolazi k sebi!/ Deca izbegavaju njen pogled, i strepe od njene blizine. Kako bi bilo dobro da se nekim čudom, ovoga trenutka, čas završi! Ali, učiteljica se sasvim »povratila« /nije joj prvi put/, i čas se nastavlja. Svi znamo da je stigla jesen... /učiteljičin glas je malakso i jedva se skupio posle eksplozije/. Setimo se pesme Vojislava Ilića... Nebo je mutno i tek što nije pao sneg... Ali, kakve se promene dešavaju na drveću, na početku jeseni? Kaži, Verice. Mi vidimo kroz naše prozore da lišće na drveću žuti i opada. To je znak da je jesen stigla... Tako je, Verice... Kakve se još promene mogu zapaziti u prirodi, u jesen? Ovo pitanje je teže od ostalih, i na njega odgovara učiteljica. Odgovore piše na tabli, i kaže: otvori sveske i piši... Paz! da ne pogrešiš u prepisivanju:

PROMENE U PRIRODI /U JESEN/

- 1/ Dani su kraći, noći su duže
2/ Laste i rode sele se u topilje krajeve
3/ Padaju kiše i sva priroda zamire. Sprema se za zimski san.

Deca su, najzad, dobila dozvolu da oslobode ruke, koje su počele da im trnu, ukrštene na ledima. I, najzad, deci je laknulo: prepisivanje s table je znak da će uskoro – kraj časa! A laknulo im je i zbog toga što, makar za kratko, u njihovim ušima neće biti učiteljinog glasa. Neka bar pet minuta čas zavisi od njih, i onoga šta oni rade, pa makar bilo to i prepisivanje. Zato su, kad bi ih učiteljica prekidala pitanjima: Da li ste gotovi? odgovarali gласно, i sa izvesnim samopouzdanjem: Joooš nismo! Učiteljica bi sačekala minut-dva i ponovo bi, svojim glasom, ispunjavala učionicu. Današnja lekcija nije bila teška. Svi ste je razumeli? Jesmo! /Odgovor je kratak i nestrpljiv/ Čeka se kraj časa... Skoro da zaboravim!... /Učiteljičin glas/ Zapiši! Za domaći zadatak opisati jesen i promenu u prirodi, u jesen, koje vidiš u svojoj okolini. Sam ćeš dati i naslov svome sastavu... Vvvvvvvvvvvvrrrt! Zvono! Zvono! – šapuću deca jedno drugom, uzbudena i užurbana oko skupljanja svojih stvari i svesaka s klupu. Brzo ih trpaju u torbe, i odjednom (slobodno) dišu! Mogu čat /šapatom/ i da razmene po koju reč! Čas je završen! Za koji minut biće sasvim slobodni. Bacaće svoje torbe po livadama. Vikaće iz svog glasa... .

Deca oblače mantile, vešaju na leđa prepune i teške torbe, i u redu, »dvoje po dvoje«, napuštaju učionicu... Pozdrav učiteljici: Doo-vee-deee-nja!... Umesto odgovora: Ne zaborav domaći zadatak!

Ali, ko je mogao čuti učiteljicin glas, sem zidova koji nemaju uši? Kome ona govorí kad su njeni učenici odavno pobegli u život? Zar učiteljica NE VIDI da u učionici nema nikoga, sem njenog glasa, koji ni ona sama više ne čuje? Čas je završen. Učiteljica otvara prozore, i u učioniku ulazi jesen... Dovidenja, učiteljice.

Sedim za pisaćim stolom i pokušavam da završim SVOJ domaći zadatak. Pokušavam, ali biću iskrena: neću ga završiti sve dok ne pronađem LJUBAV /imenica ženskog roda, femininum, prvi padež, nominativ/. Hej, LJUBAV! /peti padež, vokativ/. O LJUBAVI /sedmi padež, lokativ/.

Razočaraću vas, učiteljice. Nećete biti zadowoljni mojim domaćim zadatkom... »Opisate je Jesen i sve promene u prirodi...« Jesen da - ali samo po sećanju. Priroda je zamrla, i sve SPAVA dubokim, zimskim snom. Dani su kraći /dani su tako kratki/, noći su duže /noći su sve duže/. U dvorištu kojim prodrem, ponekad, uvek je isto godišnje doba. Nemam vazduha. Jedva se diše. Benzin i blato /koje se lepi za tanke doneove/, pomešani su, i svet je nervozan. A ljubav? Šta se s njom dešava? /Tebi je do ljubavi/? Pa, naravno! Evo, pakujem kofere. /Kartu sveta ne zaboravi da poneseš, globus je nepraktičan i nezgodan za nošenje na tako daleki put/. Proveri, da ne lutaš! Možda je ljubav u Lionu, i možda su to, zaista, ljubavna pisma koja odande dobijaš. Provereno! U Lionu pada kiša i jesen je svake godine ista, u lioskom parku »La Tête d' Or«. Jedan žuti cvet, jedan crveni, i čitava priroda /koja se samo tako zove/, u rukama je dobro plaćenog baštovana. Na prvi pogled, divno izgleda! Ali, LJUBAV ne pristaje na tako nešto: ne može biti zadovoljna ni prvim, ni drugim pogledom, ni žutim, ni crvenim cvetom: ona ne može stati u park! Ljubav je slobodna, nesputana, široka i duboka kao more. Ljubav je neukrotiva i silna kao talasi. Vruća i užarena kao sunce.

Dakle, putuj! Sunce zalazi u 0,0 časova. /Kasniji, kao i obično!/ Pozuri, stvarno, poo-žuu-rii i sama znaš kako živi onaj člje je srce »kao zvono koje zvoni ili prapor koji zveči«: on je kao zamrla priroda, ili kao priroda koju u svojim rukama drži lionski baštovan.